

Učiteljski list

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1., 10. in 20. vsakega meseca. — Uredništvo (slovenskega dela) in upravništvo v Trstu (15), Via Udine 35, III. Hrvatski dopisi naj se pošiljajo na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovenskih učiteljskih društev v Trstu“, odgovorni urednik slovenskega in hrvatskega dela Jože Pahor. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane Lir 24.— Tekoči pošt. račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Št. 3

V Trstu, 1. februarja 1925.

Leto VI.

Aut - aut (K članku „Nekoliko bilance“)

Pravijo nam pionirji prosvete. To je bistvena resnica, četudi mnogokrat ironizirana. Kateri poklic ima tako težko in odgovorno nalogo, tako široko polje, ki zahteva vztrajnosti, požrtvovalnosti, samozatajevanja, prožnosti, širokega in globokega vpogleda v socialno življenje?!

Zato pa se v našem poklicu tako kmalu krene v stranpota, v zgrešeno smer in se odgovornim nalogam obrne hrbet. Posebno mogoče in lahko je to v sedanjih neurejenih razmerah, prav lahko pa v našem corpus separatum. Naše šibke strani se rafiniranim potom preizkušujejo in mi padamo kot muhe v močnik. Resnica kolje oči, a sveži in zdravi in razkužuje.

Naša dolžnost je povedati si danes, ko je že odveč gnilobe, v brk tudi največje slabosti, vse šibkosti, ki često krojijo ugled učiteljstva in šole, dolžnost naša je ne-le kot učiteljev, temveč tudi kot družabnih bitij, ki se podrejajo in smejo tudi zahtevati podređitev drugih članov skupnemu smotru, t. j. skupnemu dobremu in ki morajo vse posledice mravno slabotnih bitij nositi one same. Nihče ni torej prost in ne sme delati, kar se mu zljubi; nihče, tem manj pa učitelj s svojim socialnim poslanstvom.

Imamo tedaj pravico in dolžnost grajati, obsojati in tudi preketi, kar in kjer treba.

Govorimo!

V minulem letu nismo bili aktivni v svoji moralne in materialne dobrine zasledujoči organizaciji. Seveda se lahko opravičimo s težkimi okoliščinami, ki so nas stiskale in nam onemogočale razmah. To je le nekaj, le delni vzrok. Glavni vzrok tiči drugje — v nas samih. Vprašajmo se vestno in odgovorimo vestno na vprašanje, če smo storili svojo dolžnost napram sebi, napram svoji organizaciji. Odgovor je negativen in ni čudo. Mnogim ne bo treba odgovarjati temu vprašanju, ker niti ne odpro stan, glasila. A taki niso najhujši. Slabši in nevarnejši so taki igralci z dvoumno vlogo, z Janovim obrazom, ki gleda v preteklost in prihodnost in so vse in nič: vse so njih osebne kupčije, nič organizacija, ki ne kupčuje s človeškim mesom. Ti kameleoni, muhe enodnevnice so tako nevarne in polne uničujočih trosi, da niso vredne družega kot najradikalnejšega razkužila. In ostali? V kaj so se zaverovali? V naivnost, slepo vero, upanje ali v ljubezen samega sebe? Vse je dvomljivo. Fatalisti so, neutemeljeni obupanci, ki si ne znajo sekati lastne ravne poti in jih vsak piš splaši; strah jih spremlja do onemoglosti. Vse jim je utopija, neumnost vsako vmešavanje, vsak trud, vsak korak; vsaka žrtva je v škodo posamezniku in skupnosti. Da so pač taki časi! Najbolje, da je odtegniti se vsakemu javnemu življenju in čakati.

Najbolje? Ne, najkomodnejše je, najlažje!

Kako je pri srcu vam, ki niste obdarjeni s tako duševnostjo; vam, ki lovite fato morgano? Kako

vam je, sanjači, idealisti? Vi, ki ne poznate realnih faz in verujete v sebe, verujete v moč novega življenja, kako vam je? Kaj, da se vam mračí čelo?

Povejte raje, ali so to bolne slike onemoglosti, ali so te sodbe prave!

Poglejmo se od bliže, če nočemo greha v sebi, niti med seboj! Prej pa par slik, ki nam neprestano zastirajo pogled, da bo sodba lažja!

Pred menoj je tovariš. Nosi rokovice in strah ga je žuljavih rok razumnega poštenjaka. Venomer trži o pomanjkanju olike in da nimamo gosposkih kretnanj. Zato pa da nas vsi boljši stanov: prezirajo. Slepo uživa srečo, ko ga nagovori gosposki naslov. In zopet čujem: «Če hočeš pridobiti ugled, stopaj trdno in tudi preziraj!» Kaj naj zahtevamo od škrica?

Pred menoj je tovariš. Slučajno sva se sešla kot «gosпода» tovariša. Službuje v šoli dostopni vasi zdravčga jedra, ki rase in pade z učiteljem. V eni sapi mi je razvil molek načrtov, ki jih bo udeležil. Vse da je ž njim zadovoljno in kmetje razumejo zabavo, njegove burke in vsak večer popije ž njimi čašo vina za kratek čas.

Tako krojijo besede dejanja.

Pred menoj je tovariš. Koplje se v dolgocasu, zeha se mu in ne ve, kam bi se dal. Najraje bi hotel nepretrgano noč. Nemirni duh ga preganja po dnevu, ako ni v gostilni, kjer dobi stalne goste, da lahko razpravlja o polit. dogodkih.

S čim nam postreže Bachus?

Pred menoj je tovariš. Ni še razrešil Gentilejeve šolske reforme, zato njegova šola ne more še znamenovati izdatnih uspehov. Priti da ji hoče do dna in potem — no, potem bi mu pritikalo nekaj več. Ne nadlegujmo v sebe zavarovanih!

Pred menoj je tovariš. Nebo mi odpusti, če trepečem pred to sliko! Ni niti dninar, niti mrtva duša, niti življenje, niti smrt. Nikamor ga ni, z nečemu se ne ukvarja, a v vsem je poučen. Ljudstvo mu pravi «lažnivi prerok».

Kaj vas ni strah?

Pred menoj je tovariš. Mlad je še in nesrečen, ker nima nikogar, ki bi mu mogel kazati pravo pot.

Kam zaide?

Pred menoj je tovariš — bela vrana. Najbrže je ekscentričen, ker obžaluje, da ni kos svoji težki nalogi. Poln je skrbi, kje in kako naj bi pričel in kako bi pomagal v gospodarskem, socialnem in kulturnem pogledu tako zaostalemu ljudstvu, ki je tudi v moralnem oziru zapuščeno.

«Iz ust našega preprostega kmeta sem to zvedel in to lečiti ni lahka naloga. Treba je naobrazbe; treba je knjige in globokega vpogleda v celotno strukturo življenja, vztrajnosti in dobre krepke volje.»

«Povsem na mestu, če hočeš biti učitelj!»

«A učitelj — samotar pade, če nima poživljenja in smernic, kar vse veje iz dobre stanovske organizacije.»

V minulem letu nismo bili aktivni in tudi letos ne bomo, dokler so med nami take osebe, ki ne cenijo lastnega in stanovskega dostojanstva, ki ne čezjo vedeti, kdo in kaj so, ker iz ene sence se poraja druga, iz enega zla novo zlo.

K članku „Nekoliko bilance“

Pisec pravi, da ni naredilo učiteljstvo to leto svoje dolžnosti. Te dolžnosti se nanašajo gotovo na učiteljska društva in Zvezo. Jaz bi omenil pa še neko drugo dolžnost, katere se ne zaveda vsak učitelj in ki še bolj krepi našo organizacijo. Ta dolžnost je delo med narodom.

Neizvrševanje enih in drugih dolžnosti so gotovo posledice predsodkov članov samih.

Neredneži napram organizaciji pa menda niso v večini. A tudi nasprotna večina ne žanje zaželjenih uspehov, ki bi jih morala kot taka. Odbijmo od marljivih članov glede zborovanj, članarine in drugih administrativnih slučajev one idealiste, ki so motor vsemu organizatoričnemu delovanju, tedaj ostanejo oni, ki vršijo svoje društvene dolžnosti, le zato, da se s tem rešijo nadaljnjega dela, ki je potrebno, da postane učiteljstvo res kulturni činitelj naroda. Strah pred delom je najvažnejši vzrok žalostnemu stanju Zveze. Oni učitelj, ki noče iz kateregakoli vzroka delovati med ljudstvom in ki ne skrbi za samoizobrazbo, ta ne bo tud: nikdar gonilno kolesce učiteljske organizacije. Kaj pomagajo vsa zborovanja, resolucije in dviganje rok pri glasovanju, ko si misli vsak svoje in tudi po svoje dela v svoji rezidenci. «Če bom delal vse, k čemur nas naganjajo, pa bom zletel ali bom najmanj preganjan.» To je, dostikrat plod dolgotrajnega in burnega zborovanja. In tak «nauk» zaprejo v najskritejši kotiček srca ter se točno po njem ravnaajo.

Ali niso te trditve eden glavnih vzrokov, da organizacija životari, da nas usoda neusmiljeno bije, da si ne more Zveza pridobiti onega ugleda, ki ji pristojta kot udruženju inteligentov? Tovariš predsednik bi ne prihajal od oblasti praznih rok, ko bi imel za seboj toliko sto učiteljev borcev, ki se ne bojijo zahtevati svojih pravic, če so strahovani tudi z najhujšimi represalijami!

Ali zapečkarji na plan ali z zapečkarji v stran! Bolje decimirani in živi kot številni in mrtvi. Junaki v umiku, ki znate šepetati na nepoklicanih mestih in v nepoklicanih urah, govorite, oglasite se!

Aut — aut!

Toda onj, ki vedrijo in oblačijo, dobro vedo, da ena okrožnica zaveže usta in roke mnogim, v katerih imenu interpelira predsednik. Dobro je pogodil pisec v članku nekoliko bilance: «Imeli smo ljudi, ki so se bali lastne sence...»

Koliko člankov je izšlo v našem glasilu od onih naših idealistov, ki so pozivali k vztrajnosti, delu in neustrašenosti! — Pa njih klici so ostali glas vpjočega v puščavi. Koliko mož, ki vidijo ostro v bodočnost, apelira na dolžnosti učitelja napram svojemu narodu! Pa mnoga srca ostanejo zakrknjena. Udobno in mirno življenje je zakrknjenim alfa in omega. Strahopetec bo popustil zadnjo trohico pravice in narod bo imel od nje — le še škodo.

Plačevanje društvene članarine je tehnične važnosti. Organizacijo pa jačajo delavci, katerih ne rabi toliko društvo, ampak ljudstvo. Ne shajamo se k zborovanjem, da se vidimo, da točimo bridke solze in plačamo članarino, marveč zato, da dobimo vzpodbudo k nadaljnjemu delu in nove smernice.

Z delom pa se vzgajajo borci za višje cilje in ti višji cilji niso učiteljska društva, Zveza in pevski zbor, ampak blaginja teptanega naroda, in v širšem pomenu, blaginja človeštva.

Dokler ne prevladajo med našimi vrstami neustraseni delavci za višje cilje, bo naša učiteljska organizacija mrtva stvar, ki jemlje mnogim veselje, ker vidijo, da so vsa zborovanja in druge njene podrobnosti bolj formalnega značaja.

V naši Zvezi smo vsi enakopravni, v službovanju pa so: srečni filistri, Benjamini in preganjani. In Benjamini je tudi med onimi, ki najredneje plačujejo članarino in se redno udeležujejo vseh zborovanj.

Kaj torej? Izhoda sta dva — dober in slab: ali vsi delajmo, ali ne norčujemo se več sami iz sebe in pustimo, naj se vse podere. S. Makarovič.

Prip. uredništva: Na članek odgovorimo nekoliko prihodnjič.

Metode jezikovne obuke

II.

Ne bi bilo dovoljno da se učitelj tujeg jezika razgovara s učenicima u dotičnom jeziku; on će ih morati učiti čitati i čitajući poznavati tudji jezik.

U tu svrhu svi narod: imadu posebne priručnike (čitanke) i to ilustrirane. Čitavo štivo, događaji, prizor prikazan je slikom ili slikama. Promatrajući sliku učitelj će pitati, što vide na slici, što predstavlja slika, koga i koliko osoba se vidi na slici, što rade te osobe, itd. Čitati će učitelj, a tada učitelj prvu rečenicu (ilustrirana) štiva. Pročitaeće ju djak i razumeće ju pogledavši na sliku. Učitelj će mu kazati nove (tudje) reči, a djak će ih namah shvatiti i, što je glavno, i hitro zapamtiti. Sledi čitanje druge i tako dalje redom ostale rečenice čitava štiva, koje je posvema deci razumljivo, a biće im razumljivo i nove reči te razgovor što će se na temelju slike i štiva razviti među njima i učiteljem.

Slika decu prenaša u realnost i u život što su ih već doživela, a govor o svemu što se iz štiva može razabrati začudo biće im olakšan uz taktički postupak učiteljev.

Sledi glatko čitanje uzeta štiva osobitim obzirom na pravilan izgovor i naglasak, a ovo će biti lakše i omogućeno, pošto su deca već živim razgovorom zapamtila i reči i izgovor njihov. Znanje, poznanje i shvaćanje naime vodi sigurno do logična i pravilna čitanja, a ovoga nema bez poznanja jezika i života.

Da pak neko dete nauči tudji jezik, te da nauči glatko čitati, valja ga postaviti u tudju školu među tudjim narodom. Jedno i drugo će mu omogućiti da ga korektno nauči. Razumije se da ovako će se to dete raznaroditi te zaboraviti svoj materinji jezik što ga i cnako loše i manjkavo znalo.

No za dete što živi u obitelji i među narodom gde se govori drukčije od jezika što će ga da nauči, situacija se menja, a s njome i način poučavanja u tudjem jeziku. Postaviti zeleno dete iz slavenske obitelji baš u tudju školu, znači postaviti ribu na kopno. Tudja škola uza sve prednosti da ne čuje dete u njoj no samo tudji jezik, ne će ga privesti da valjano nauči tudji jezik, a ovo s jednostavna razloga, što tomu detetu manjka znanje i poznanje; manjka mu dakle temelj znanstveni i jezični u svome materinskom jeziku, što sve mora da tvori preduslov za učenje tudjeg jezika.

Zato i govorna metoda, o kojoj govorimo u ovoj raspravi, ne može se posvema razviti i aplicirati na **neuku decu** bez primitivnih pojmova; ona će se naprotiv moći aplicirati na učenike viših razreda i na odrasle po principu: najpre čisti pojam, a onda forma (reči). Dandanas se nastoji naučiti tuđi jezik protivnim putem: od reči i forme, dakle od jezike, na stvar i predmet. Pošto je ovo nenaravno, zato deca u tuđinskoj školi, nepoznavajući dakle već od pre, bar u narečju, tuđi jezik, ne će **stvarno** (znanjem) napredovati, a dosledno tome ni jezično. Znanje to i jezik moraju teći usporedno. — **Manjka** li jedno, zgrada se ne sa gradi.

Metoda uporabe isključivo tuđeg jezika da se ga nauči, važi nesporivo, ali bez uporabe materinskog jezika jedva možemo pomisliti jezičnu obuku. Učitelj tuđeg jezika govoriće u tuđem jeziku, ali pre nego dete shvati pitanje, on će se morati duže naprezati. On će se morati poslušiti, makar pod glas, detetova jezika. Učitelj tuđeg jezika valja dakle da pozna oba jezika: svoja i dečjeg, jer ovako on poznavajući učenikov jezik, poznaće i njegov mentalitet, te njegove sposobnosti, prema čemu valja da udesi svoju obuku. Prisposode u jeziku, sličnost i nesličnost, mnogo će mu pomoći u učenju tuđeg jezika.

Buduć svako daljnje i više znanje, stvarno pa jezično, valja da se bazira na znanju i na jeziku što ga dete usvojilo u roditeljskoj kući. Od ono napreduje,

uistinu napreduje, valja da ga iz obiteljske kuće prenesemo u osnovnu školu, što mora biti nastavak roditeljske škole. U osnovnoj školi nek se gradi na proširenju i učvršćivanju znanja, što ga već mrvicu poseduje dete, a to se može jedino sredstvom materinjeg govora. Znanje se ne postigava s nerazumljivim sredstvima, dotično s neshvaćenim govorom. Na elementima pridobljena znanja, realnoga i jezičnoga, može se jedino početi učiti tuđi jezik bilo kao **predmet**, bilo poučavanjem budi kojeg lakšeg predmeta osnovne škole (risanja, telovežbe, lepopisa, ručnog rada) u najvišem razredu.

U satu obuke u tuđem jeziku kao **predmeta** nek se opotrebljava govorna metoda što ju ovde razložimo sa svim istaknutim obzirima formalne i didaktične naravi. — Ovom metodom će dete, osobito odrasliji, uistinu naučiti tuđi jezik prema svojoj sposobnosti i predznanju, a ovo ponajveć živim govorom bez učenja slovnice i bez prevadjanja iz jednoga u drugi jezik. Kad bi se ovom metodom na srednjim školama učilo tuđe jezike, uspeh bi bio kudikamo bolji. Danas nije kadar da govori tuđim jezikom pa i vrstan abiturient gimnazije iza osam godina teške muke. Nasuprot bi našom govornom metodom gimnazijalac naučio latinski, grčki, talijanski i nemački i franceski jezik za tri četiri godine; ali naučio uistinu tako, da bi mogao konverzirati u tim tuđim jezicima i njima se u životu usmeno i pismeno valjano poslušiti. V. S.

O sestavljenih besedah

(Glej lanski letnik!)

Samostalniške sestavljenke iz pridevnika in samostalnika.

I. 1. Pridevnik, ki je prilastek, tvori s samostalnikom samostalniško sestavljenko: nova maša, novo leto, stara vera, babja vera, prazna vera, velika noč, babje leto, kriva vera, smrtna ura, smrtna kosa, moška beseda; Novo mesto, Staro selo, Slovenska Bistrica, sveti Lovrenc, Sveti Lovrenc; Aleksander Veliki, Ludovik Pobožni, Murn Aleksandrov, Vesel Koseski, Svetec Podgorški.

V teh sestavljenkah nam pridevnik, ki je prilastek, ne pove samo obsega imena, ampak nam ga tudi opredeljuje, včasih tako, da dobi samostalnik v tej zvezi poseben pomen, na pr. novo leto (pomeni le eden, in sicer prvi dan v letu) ali babje leto (pomeni zadnje tople jesenske dneve), velika noč (ni noč, ampak praznik).

2. Take samostalniške sestavljenke nam rabijo, kadar ne moremo za kak pojem tvoriti samostalnikov z obrazilom. Kjer imamo za pojem eno besedo, se nam je ogibati sestavljenk, četudi niso slovnico napačne. Tako naj nam rabijo namesto sestavljenk spalna, jedilna, sprejemna, kadilna, igralna, posvetovalna, šivalna soba proste besede s pripono -ica: spalnica, jedilnica, sprejemnica, kadilnica, igralnica, posvetovalnica (konferenčno sobo lahko opustimo), šivalnica, kot so podobni izrazi, čakalnica, pralnica, delavnica, predilnica, tkalnica, učilnica, brivnica, prodajalnica, gostilnica, telovadnica, ladjedelnica, kamnolomnica.

Namesto letalni stroj (ne kdo ve kako umna zveza) imamo letalo. Namesto šivalni, mlatilni stroj porečemo šivalka, mlatilka, prav tako si lahko prikrojimo za pisalni stroj pisalko, kot imamo kosilko, sejalko, črpalko, tlačilko, sesalko, budilko.

J. Stritar je predlagal, naj nam rabi namesto šivalni stroj šivalnica. Po mojem je ta predlog zelo nesrečen, ker pomeni šivalnica po naliki drugih ši-

valno sobo, a šivalka naj pomeni šivalni stroj, kar je po zgornjem jasno. Tudi mlatilnica bi bila soba (prostor), kjer se mlati in le mlatilka pomeni stroj. Vendar se imenuje priprava za vejanje velnica in cerkvena priprava kadilnica. Stroj za vejanje pa se imenuje velnik.

Nelogična sestavljenka je požarna bramba. Državna bramba brani državo, deželna bramba brani deželo, narodna bramba brani narod — požarna bramba brani požar, da se ga kdo ne dotakne. Namesto te smešne sestavljenke, ki jo čitaš sem pa tja še dandanes, imamo lepa izraza gasilno društvo, gasilci.

3. Grda spaka je iz nemščine prevedeno bojno polje in dalje še druga polja, kot so slovstveno, umetniško, znanstveno, glasbeno gospodarsko polje. Prav tako nelepi so razni krogi, ki so tudi prevedeni iz nemščine.

Bojno polje se ne ujema z našim naziranjem in izražanjem, saj imamo za ta pojem lepo besedo bojišče, ki znači kraj, kjer se vršijo boji, pa naj bo to polje ali gozd, gorovje ali ravnina. — Namesto slovstveno, umetniško, znanstveno, glasbeno, gospodarsko polje bomo govorili slovstvo, umetnost, znanost, glasba, gospodarstvo, pa tudi slovstveno področje, področje umetnosti, znanstveno področje, glasbeno področje, gospodarsko področje. Na pr. Na umetniškem polju smo dosegli že lepe uspehe. Prav: V umetnosti smo dosegli že lepe uspehe. — V naši pokrajini vladajo na polju uprave čudne razmere. Prav: V naši pokrajini vladajo v upravi (v področju uprave) čudne razmere. — Nemška manjšina ima v Češkoslovaški državi veliko mero pravic, posebno na polju šolstva. Prav: posebno v šolstvu (v področju šolstva). — Važne odredbe na gospodarskem polju so utrdile bratstvo med delavci in kmeti. Prav: Važne odredbe v gospodarstvu (v gospodarskem področju, v področju gospodarstva) so utrdile bratstvo. — To je res senzacionalno odkritje na polju tolmačenja naelementarnejših pojmov. Prav: odkritje v tolmačenju pojmov, tudi: odkritje v področju tolmačenja pojmov. — Edinstvo katoli-

čanov na katoliškem polju se ne sme kršiti. Prav: Edinstvo katoličanov se ne sme kršiti v katoličanstvu (v katoliškem področju, v področju katoličanstva). — V drugačnem pomenu pa nam rabi stroka: znanstvena stroka, glasbena stroka, gospodarska stroka. Na pr. Poslanik je slavil doktorjeve zasluge na znanstvenem polju. Prav: zasluge v znanstvu ali v znanstvenih strokah. — Podkovan je posebno v gospodarski stroki (ne: na polju gospodarstva). Saj imamo strokovnjake in ne poljakov.

Namesto umetniški, politični, znanstveni krogi

bomo govorili umetniki, politiki, znanstveniki. Na pr. V političnih krogih se govori o demisiji vlade. Prav: Med politikami se govori o demisiji vlade. — V washingtonskih krogih (kakšnih!) si niso na jasnem, iz kakega vzroka je izbruhnila revolucija. Prav: Washingtonski državniki si niso na jasnem. — Za mrk vlada veliko zanimanje v vseh goriških krogih. Prav: Za mrk je veliko zanimanje pri vseh Goričanih. — Izvestni nacionalistični krogi. Prav: Znani nacionalisti.

(Dalje.)

B. M.:

Babel

Groteska v štirih prizorih.

Kraj: Glavno mesto v provinci devete dežele.

Čas: Sedanost.

O s e b e:

Šolski šef (odsoten).
Njegov namestnik Ta.
Upravni uradnik Ma (istočasno nadzornik tu, ravnatelj tam).
Uradnik II. ali III. vrste.
Arhivar (nedostopen).
Sluge. Stare stranke. Nova stranka.

I. PRIZOR.

Urad šolskega šefa. Na hodniku pred vrati in v pred-sobi na stotine strank obojega spola. Nemir, prerivanje, psovke in vpitje vse vprek. Dolga procesija čakalcev stoji v desnem notranjem hodniku. V predsobi sedé za mizo tri sluge.

Prva stranka: Želim govoriti z gospodom šefom.

Prvi sluga (svečano): Šef je odsoten. Opravili boste pri namestniku. Izvolite v vrsto.

Druga stranka: Želim govoriti z gospodom šefom.

Drugi sluga (resno): Šef ne sprejema. Odpravili boste...

Tretja stranka: Želim govoriti...

Tretji sluga (otožno): Šef takoj odpotuje v prestolnico. Ne morete ga sedaj motiti. Opravili boste...

Ostale stranke (v zboru): Želimo govoriti...

Sluge (tudi v zboru): Šef je odsoten, ne sprejema, odpotuje. Opravili boste...

Nova stranka: Želim govoriti z uradnikom II. ali III. vrste.

Sluge (veselo): To pa. Hodnik ta in ta, vrata ta in ta. Izvolite!

Nova stranka (gre mimo dolge vrste, potrka na vrata in vstopi): Tako in tako. Dve leti sem se nahajal v disciplinarni preiskavi. Sedaj sem odpuščén, pa ne na podlagi tega. Na podlagi nekega drugega paragrafa. Zato pa mi gre tretjina plače, ki je nisem prejemal tekom disciplin. preiskave.

Uradnik: Predložite pismeno prošnjo na kolkovanem papirju.

N. stranka: Tu je. (Izveleče prošnjo in jo odda.)

Ur.: (jo prečita): Dobro. V redu.

N. stranka: Smem upati na skorajšno ugodno rešitev? Zadeva je že stara, tudi sem že drugi mesec brez vsake plače.

Ur.: Prošnja bo rešena hitro. Seveda ugodno. Saj prosite le nekaj, kar Vam pritiče.

N. stranka: Prosim potrdilo, da sem oddal prošnjo.

Ur.: se nasmehne): Potrdilo? Naj bo. (Odnese prošnjo v drugo sobo in prinese potrdilo.)

N. stranka: Hvala. (Odide po hodniku mimo dolge procesije, ki se je med tem časom še podaljšala. Čakalci so nestrpni, na obrazih vseh sta izražena nemir in skrb. Le polagoma se pomika k vratom, vrata se odpirajo in sprejemajo najbližje. Ven pa prihajajo oni, ki so že opravili. Toda skrb na njih licih je sedaj obsenčena še z drugim temnejšim izrazom, ki ga je težko določiti. Ironija, začudenje, obup ali pa vsi ti izrazi skupaj.)

II. PRIZOR.

Mesec dni pozneje istotam. Iste stranke in isti dirndaj. Skrb in nemir pa sta na obrazih še bolj zarezana kakor prvokrat. Vrste se ista vprašanja in isti odgovori. Procesija je še daljša in nestrpnejša kot zadnjič.

Nova stranka (pokaže potrdilo slugi): Želim vedeti, pri kom se nahaja ta vloga.

Sluga: Izvolite z menoj! (Odideta po dolgem hodniku in prideta pred arhiv. Sluga vstopi, za njim hoče tudi nova stranka.)

Sluga (s svečano gesto): Ne smete z menoj. Arhiv je nedostopen. (Nova stranka čaka pred vrati.)

Sluga (se vrne čez nekaj časa): Akt ima uradnik Ma.

N. stranka: Javite me uradniku Ma!

Sluga: Uradnika Ma ni danes v uradu. Je namreč tudi nadzornik tu, ravnatelj tam. Tukaj je le ob četrtkih.

N. stranka: Vedno lepše! Uradni dan in — ni uradnikov. Uradnik Ma — nadzornik tu, ravnatelj tam. (Maje z glavo in odide.)

III. PRIZOR.

Naslednji četrtek ob neuradni uri. Vse prazno.

Nova stranka: Želim govoriti z uradnikom Ma.

Prvi sluga: Sedaj ni uradna ura. Ne morem Vas javiti.

N. stranka: Bil sem ob uradni uri, uradnika Ma pa te-daj ni bilo. Zahtevam, da me javite sedaj.

Drugi sluga: Uradnik Ma ne sme več sprejemati. Imeti morate prej dovoljenje od namestnika šefa.

N. stranka: Tako? Javite me torej šefovemu namestniku. Meni je vseeno!

Tretji sluga: Namestnika ni sedaj tu. Izvolite počakati. Uradnik Ma vstopi in gre v svojo sobo. Prvi sluga nekoliko pomislija, nato prijavi novo stranko.

N. stranka (v sobi uradnika Ma): Predložil sem pred tolikim in tolikim časom to in to prošnjo. Prosim rešitev.

Uradnik Ma (poišče akt in ga pregleda): Ne bo nič s tem. Treba prej zaključiti disciplinarno preiskavo.

N. stranka (začuden): Nemoškoče! Saj sem že definitivno odpuščén.

Ur. Ma (važno): Nič zato. Preiskava se bo vršila.

N. stranka: Ne morem razumeti. Saj bi bilo to enako, kakor če bi stavili justificiranca naknadno v preiskovalni zapor. (Ironično.) Kdaj pa se bo vršila ta famozna disciplinarna preiskava? (Zase: Saj se mi je zdelo, da še nekaj manjka!)

Ur. Ma (v eni sapi): Prej se mora sestati komisija. Sklicali jo bomo. Člani pa so raztreseni na vseh vetrovih. Črez en mesec, črez dva morda. Sicer pa odloča o tem šef. Ta je pa odsoten. Vrne se črez 8 dni...

N. stranka (vpade v besedo): Ko je šef odsoten, ima vendar namestnika. Naj reši to namestnik! Naj on skliče komisijo za disciplinarne preiskave!

Ur. Ma (začuden): Namestnik? Dobro, pa se javite namestniku. Jaz ne morem pomagati.

Nova stranka se poslovi, poišče slugo in mu pove, da mora govoriti še z namestnikom.

Sluga (v strahu): Ne morem Vas sedaj javiti. Ne bi smeli prej govoriti z Ma.

N. stranka (odločno): Ako me ne javite Vi, se javim sam.

Sluga se ojunači in javi novo stranko namestniku.

N. stranka (v sobi namestnikovi): Tako in tako. Bil sem tu in tam. Nihče ne ve rešitve...

Namestnik (seže v besedo): Prosim kratko. Imam silnega dela. Na meni teži skrb za 7000 nameščencev... Kje je akt? (Pokliče slugo in ga pošlje ponj. Nato se poglobi v študiranje akta.)

Nam.: Ne morem tega sam rešiti. Počakajte šefa.

N. stranka: Saj ste njegov namestnik. V odsotnosti šefa ga pač v vsem nadomeščate.

Nam.: Da, v nujnih... (se popravi) v neodločljivih zadevah.

N. stranka: Kaj ni moja zadeva nujna, neodložljiva? Že dve leti se vleče. Imam družino in sem kmalu 3 mesece brez vsakih sredstev.

Nam.: Ne morem pomagati. Pridite črez... črez 14 dni, ko se vrne šef.

N. stranka (odide). Mimogrede slugi: Kdaj se vrne šef?

Sluga (določno): Črez 3 tedne, nič prej.

N. stranka (zbegano): 8 dni... 14 dni... 3 tedne... Kako naj to razumem?

IV. PRIZOR.

Črez 14 dni pred namestnikom.

N. stranka: Že četrtič sem tu radi te in te zadeve. Mislim...

Namestnik (vmes): Vem. Pa ne morem pomagati. Šefa še ni. Ko pride šef, bo vse urejeno. On Vas je odpustil, on bo že vedel tudi za nadalje.

N. stranka: Zadnjč ste mi rekli, da se bo vršila prej še disc. preiskava. Če je to res, mi pritičeta za ta čas ²/_a plače.

Nam.: Seveda. Vložite tozadevno prošnjo.

N. stranka (majaje z glavo): Ne morem verjeti tega. Vsa zadeva se bo s tem le zavlekla za več mesecev.

Nam.: Ne, to bo takoj rešeno. Rešil bom kar jaz.

N. stranka (še vedno neverno): Naj bo, pa spišem prošnjo. Ali zelo dvomim, da bi to res kaj pomagalo.

Nam. (kakor da bi ga naenkrat nekaj razsvetlilo): Ah, midva se ne razumeval Saj Vi ste že definitivno odpušteni. Zato nimamo z Vami pravzaprav ničesar več opraviti.

N. stranka (ironično): Tudi ne glede disciplinarne preiskave?

Nam.: Seveda ne. Čemu disciplinarna preiskava? Kdor je odpuščen, ta ne potrebuje več preiskave. To je jasno!

N. stranka (obupno): Seveda je to jasno in zato se sploh ne gre. Radi tega bi prav gotovo ne bil že štirikrat tu. Za **zastanke** gre. Do teh imam vendar pravico.

Nam.: Ah da, zastanki! Te ga pa ne morem urediti. Počakajte s tem, da se vrne šef!

Stranka (resignirano): Kdaj pride šef?

Nam.: Vrnite se črez teden dni. Takrat bo gotovo že nazaj.

Nova stranka se hitro spravi in se ne vrne več.

(Zavesa ne pade, ker se v deveti deželi take burke vsak dan ponavljajo).

Iz organizacije

ZA «NOVI ROD».

Razposlala se je pred kratkih IV. številka Zvezinega mladinskega lista in sicer v približno 2650 izvodih. Takega števila razposlanih izvodov in list dosegel od oktobra 1923, saj se jih je v juniju 1924 razposlalo le okrog 2450, torej 200 manj kakor letos v januarju. Razlika ni kdovekako velika, vendar je znamenje napredka, je vendar dokaz, da nismo tudi tu nazadovali. Če pomislimo, da je tudi letos še padalo število otrok po šolah radi vojnih let in da je ponekod odpravljeno šesto šolsko leto, je napredek očitnejši.

Zal, imamo pa še mnogo krajev, kjer «Novega Roda» ne poznajo in imamo kraje, kjer ga nočejo poznati. Nekateri ga ne poznajo, ker se preudobni in se jim zdi velika žrtev, če zberejo enkrat v mesecu dvoje lir za list, drugi ga ne poznajo iz fenomenalnega strahu, saj so že ob začetku leta vrnili vse izvode razen enega, če so jih prej dobivali po več. To se je zgodilo istočasno, ko so nekateri naši neutrudni tovariši (ce) dosegli čudeže z razširjenjem mladinskega lista.

Povprečno najslabše je bilo še nedavno na Koperščini in na Tolminskem. Zakaj je bilo na Tolminskem slabo, je razumljivo. Ni pa opravičljivo, če se po nekaterih krajih nihče ni zganil celo poldruge leto, da bi se list naročil v kljub oviram, ki so bile vse prej kot kulturne. Zabranjevati mladini zdravo duševno hrano je nečastno počenjanje in učiteljstvo ga ne more podpirati. Kdor ga podpira, pa bedisi tudi le z zanikarnostjo, dela to v svojo sramoto in v škodo ljudstva, ker ga peha v analfabetstvo. Če so nekatera večja središča, pa tudi manjši kraji skrbeli, da ni ves čas niti ena številka odpadla, bi tudi drugod lahko kaj storili za «Novi rod». Da, ponekod je število naročb naraslo celo nad ono, ki smo ga imeli pred prepovedjo. To je tudi najboljši odgovor na kulturna nasilstva.

Poleg Trsta imata sorazmerno ugodno statistiko tudi Idrija in Kras. Poedina okrožja iz goriškega okraja so naknadno naročila precej novih izvodov, vendar je bilo baš iz tega okraja največ vrnitev. Nerazumljiv je tudi pojav, da v razmeroma bogatih krajih naročajo «Novi rod» manj kot v siromašnih predelih. Imamo pa še vedno po vseh okrajih večjih vasi, kjer se nihče ne zmeni, da bi dobila mladina list v roke. Prvenstvo nosi v tem še najdalje tržaški Sv. Križ.

«Novi rod» je različno razširjen. Dobe se vasi, kjer pride en izvod na dva ali tri šoloobvezne otroke. Drugod pride izvod na vsakega šestega, desetega, pa tudi na dvajstega, tridesetega otroka. Ni pretirana trditev, da dajejo listu življenje visoki naročilni odstotki (15%—30%). Brez teh bi «Novi rod» ne mogel izhajati, če se ne bi z organiziranjem doseglo, da ga v zadnji vasi naroče.

Tudi uprava je pri poverjenjstvih različna. Ponekod ima mladina nekaj selfgovernment, upravljajo list sama: prejema ga, razdeljuje in zbira denar. Liro je težko dati, vsak pondeljek 20 stot. pa lažje. Vežbanje mladine v skupnem delu ima gotovo svoje vrline in pomen za bodočnost: vzgaja organizatorje, zato se porabljeni čas in trud za take poskuse izplača. Vplačevanje naročnine je letos (šolsko leto) rednejše, a še vedno ne dovolj.

Da se je število naročnikov dvignilo, so pripomogli tudi krožki. Če bi bili povsod sestavljeni in če bi se kdo redno zanimal, kako je z naročitvami — kakor se je že dovolj povdarjalo — bi lahko še marsikaj dosegli. Upanje je, da bomo še napredovali, saj so nam minuli trije meseci pokazali, da trud ni zaman. Kjer je volja in če je volja, so tudi dejanja in so uspehi. Pri «Novem rodu» vidimo to. Ker nima mladina zaradi draginje nikakega čtiva več, bo mladinski list kmalu edino, kar bo še dobila v roke. V tem je tudi veliki pomen «Novega rodau.» Za prosto čitanje po novih učnih načrtih je naš mladinski list edino primeren za šolsko uporabo, saj je učiteljstvo, ki mu določa vsebino in obliko.

Skrbimo, da se «Novi rod» ohrani in utrdi, ker je najteže graditi spet s tal, ako se nam je zgradba posula. Mladinski list je velika potreba v naših razmerah, ko kmalu ne bo več mogoče dobiti in kupiti drage mladinske knjige. Kar storimo za mladinski list, je važno kulturno delo in bi se silno poznala vrzel, če bi mesečnik propadel. Tudi ni «Novi rod» Zvezi v breme, ker se sam krije ter potrebuje le nekoliko pomoči članstva, da se število naročnikov vzdrži. Napraviti se da za list še marsikaj, posebno tam, kjer je neznatno število naročnikov. Zato upamo, da bodo krožki brez velikega truda z dobro evidenco popravili tudi to ter izboljšali naročbo. V razširjenju «Novega rodu» je mogoče doseči neko stalnost in enakomernost, kar ni verjetno, da bi ne bilo ponekod nemogoče, kar je drugod izvedljivo in dosegljivo.

Samoizobrazba. Trnovski krožek: Sestanka 11. decembra se je udeležilo 12 tovarišev in tovarišic.

Predavanje: Duševna vez učiteljeve in otrokove osebnosti kot disciplinarno sredstvo.

Sežanski krožek je imel sestanek 18. decembra. Udeležilo se ga je 11 tovarišev in tovarišic. Predavanje: Krekovo življenje in njegovi nazori.

Prvaški krožek se je sestel 15. januarja, kanalski 25. januarja. Prisotnih 17. Tudi v idrijskem okraju so se vršili sestanki.

Mirenski krožek se je sestel 18. decembra. Udeležilo se ga je 15 tovarišev in tovarišic, ki so si razdelili delo za predavanje.

Javljeni so še nadaljni samoizobr. sestanki, nimamo pa še poročil o uspehu.

Zaupniki vseh društev se pozivljajo, da ukrenejo vse potrebno, da začnejo vsi krožki s predavanji. Naj ne ostane le pri sklepih! Voditelji naj poročajo takoj po sestanku predsedniku izobraževalnega odseka o predavanju in številu udeležencev. Tovariši, ki so lansko leto vodili sestanke, naj letos ne prenehajo

Feljton

Tragedija Puškinove smrti.

(Nadaljevanje.)

Kakšen pa je bil v občevanju z ženskami, kaže posebno pismo namenjeno A. P. Kernovi. Stvar je datirana iz Mihajlovskega 14. avgusta 1825. Glasji se: «Prebiram Vaše pismo od spredaj in zadaj in si šepetam: Kako dražestna je! Kakšna krasota! Ona je božanska!... Potem pa si pravim: Ah, ničvrednica! Odpustite mi, draga moja, a tako je res. Da ste božanski — o tem ne dvomim, toda trenutno Vas je prav gotovo ostavil zdrav človeški razum... Še enkrat oprostite in me potolažite, kajti takrat ste še lepši... Pišete mi, da ne razumem Vašega značaja. Kaj mi je pač mari Vaš značaj! Bog ž njim! Ali lepa ženska sploh potrebuje značaja? Glavno so pri nji — lepe oči, zobje, roke in noge. (Pristavil bi še: srce, toda Vaša nečakinja je to besedo preveč oskrnila...) Vi pravite, da je lahko razumeti Vas, to se pravi, da hočete reči, lahko je v Vas zaljubiti se. Glede tega se popolnoma strinjam z Vami. Jaz sam sem živ dokaz za to. Torej na svidenje in pomeniva se o čem drugem. Kaj dela putika Vašega soproga? Nadejam se, da se ga je temeljito lotila — po Vašem prihodu. Tako se spodobi zanj. Vi moje božanstvo, storite vendar vse, da bo igral karte in trpel na putiki... Putika, putika! To je moj edini up.»

Šest let po tej ljubezenski epizodi ne piše več Kernovi, temveč svoji izvoljenki. «Natalija Gončarova je imela obličje Peruginove Madone in dušo, ki je bila kakor ustvarjena za sladko srečo petrograjskega uradnika v tridesetih letih.» (Merežkovski.) «Žena in njeno sorodstvo nista rada brala Puškinovih stvari. Šele ko je car imenoval Puškina za državnega historioografa in dvornega paža, je zadel pesnik v očeh teh ljudi; neko ceno. Rekali so mu: Sedaj imate uradni čin in sčasoma postanete pač še komornik, kajti car Vam je osebno naklonjen.» (Isti.)

V to sorodstvo se je zapel Puškin in ta korak je postal zanj usoden kakor noben drugi. L. 1831. piše nevesti: «Danes pred letom dni sem Vas videl prvič v življenju... Čimbolj premišljam o tem, tem bolj se uverjam, da je moje življenje brez Vašega nemogoče. Bil sem rojen za to, da Vas bom ljubil in Vam sledil. Vse moje druge skrbi so zmotne in blodne. Prej ali slej bom moral ostaviti vse in pasti k Vašim nogam.»

Skoraj istočasno poroča svoji bodoči tašči: «Bog mi je priča, da sem pripravljen umreti zanjo (za Na-

z delom, ker le tedaj, če se bodo vsem lanskim krožkom pridružili še novi, bomo lahko ugotovili napredek na koncu leta. Zavedajte se dolžnosti, ki jo imate do ugleda stanu in organizacije.

Najbolje, da se razpravlja istočasno dvojna snov: pedagoška (didaktična, metodična) ter družboslovna (Krek.) To najbolj odgovarja sklepu upravnega odbora.

Goriško učiteljsko društvo zboruje v Gorici v Trgovskem domu 5. februarja t. l. ob 10. uri po sledečem dnevnem redu:

1. Predsednikovo poročilo.
2. Dr. Alojzij Kraigher: Zobozdravništvo.
3. Socijalni krožki.
4. Razni predlogi.

Polnoštevilno udeležbo priporoča stanovska zaveza, zanimivo predavanje priznanega strokovnjaka in društveni odbor.

talijo). Toda misel, da jo ostavim kot sijajno vdovo, ki more že naslednjega dne voliti nanovo, ta misel mi je neznosna. — Nikakor ne bom trpel, da bi morala moja žena karkoli pogrešati. Pripravljen sem v tem oziru na vse žrtve...»

Ali se je Puškinu ob teh besedah zareklo? Zdi se, da ne...

Komaj se je vpregel v zakonski jarem, že je postal «rogati mož». 27. sept. 1832. piše svoji ženi iz Moskve: «Le enega ne morem odobravati — tega, da se spuščáš v koketerijo...» In podobno se glasi svarilo iz Boldina dne 30. oktobra 1833.: «Zdi se mi, da si zašla s svojo koketerijo predaleč.» Še bolj značilno pa je v tem pogledu pismo od 3. julija 1834.: «Brez politične svobode se da živeti, brez nedotakljivosti družine (v izvirniku: inviolabilité de la famille) pa je nemogoče obstati.»

Puškin je pač čutil resničnost Shakespearovega «Othella»:

«...a kdor izmakne dobro mi ime,
mi vzame, kar njega ne obogáti,
mene osiroti do golega». (III. 3.)

Kako se je dovršila žalostna Puškinova usoda, o tem nam pričati naslednji dve pismi. Prvo je naslovljeno na grofa A. H. Beckendorffa: «Grof! Čutim upravičenost in celo dolžnost naznaniti Vaši Svetlosti, kar se je zgodilo v moji družini. Četrtega novembra zjutraj sem prejel tri izvode nekega anonimnega pisma, čegar vsebina je bila za moje žene čast žaljiva. Po pisemskem papirju, slogu pisma in načinu pisanja sodeč je morala biti pismo od nekega inozemca, člana najvišjih krogov in diplomata. Poizvedoval sem in doznal, da je istega dne prejelo sedem ali osem oseb enaka pisma, ki so bila zapečatena, naslovljena name ter so ležala v dvojni zalpki. Večina naslovljencev je slutila podlost in mi ni izročila pisem. Vsi pa so bili obenem mnenja, da je dalo povod za pisma obnašanje g. D'Anthesa napram moji ženi. Lahko si mislite, da nisem mogel dopustiti, da bi se ime moje žene imenovalo vstřic s katerimkoli imenom. To sem dal vedeti g. D'Anthesu. Nato je prišel k meni baron Heckern ter mi izjavil, da g. D'Anthes sprejema poziv in da prosi za petnajstdnevno odgoditev dvoboja. Ker sem jaz edini in sam sodnik moje in moje žene časti ter edini in sam poklican v to, da na to čast pazim, ne zahtevam ne sodnijskega zasledovanja, niti nočem maščevanja.»

Istočasno je odposlal Puškin v zelo ostrem tonu pisan list baronu Heckernu katerega sin je bil po-

vzročil škandal in dal s svojim nesramnim izzivanjem povod za dvoboj.

«Gospod baron — piše Puškin — dovolite, da Vam na kratko razložim, kar se je zgodilo. Vedenje Vašega sina mi je bilo davno znano in me ni moglo navdajati z ravnodušnostjo. Zadovoljil sem se izprva z vlogo opazovalca, pridržuje si odločitev šele za primeren trenotek. Naključje, ki bi mi bilo ob vsaki drugi priliki neljubo, me je oprostilo te težavne dolžnosti. Videl sem, da je napočil čas dejanja in sem izkoristil priliko. Ostalo Vam je znano. Prisilil sem Vašega sina igrati tako ponižujočo vlogo, da se moja žena, osupla nad nizkotnostjo njegovega vedenja, ni mogla vzdržati smeha. Njene bivše simpatije napram njemu so se ohladile in njena čuvstva so se izpre-

menila v zaničevanje. Dovolite mi, gospod baron, da izjavim, da je bila Vaša vloga v tej zadevi nedostojna. Vi, zastopnik kronane glave, ste bili očetovski zvodnik Vašega bastarda, oziroma tistega, ki velja za to. Mogoče sta ga Vi vodili ter mu celo narekovali v pero banalnosti, ki jih je napisal. Prežali ste vsepovsod na mojo ženo, da bi ji mogli pripovedovati o ljubezni Vašega sina. Po vsem tem, kar se je zgodilo, lahko razumete, da nisem mogel dopustiti nadaljnih odnošajev med Vašo in mojo hišo. Jaz ne morem dovoliti, da se Vaš sin še enkrat drzne govoriti z mojo ženo, da ji dvori in pripoveduje kasarske dovtype ter pri tem igra vlogo nežno vdanega in nesrečnega oboževalca, ko je v resnici ničvreden izmeček.» (Dalje.)

Razno

Pokrajinski proveditorijati

Kakor z marsičem, jo je gospod Gentile «polomil» tudi s svojimi šolskimi proveditorati za pokrajine. Strokovni, a tudi politični listi so polni kritik pokrajinskih šolskih skrbništev, ostrih in upravičenih kritik. Kako sodijo o proveditoratih, se razvidi tudi iz naslednjih opazk, ki jih posnemamo iz časopisa «La Scuola». Govori obširnejše o uradnikih in nadaljuje:

Ta pozlačena četa presvetlih (ali tudi ne bogve kaj presvetlih) teoretikov in nepoznanih «arivistov», ki so popolnoma nevedni v sestavi uradov in v «obračanju želez» vsakdanjih poslov, se preklzeto neugodno počuti na nenadno pripravljenih prestolih. se izgublja v prazno akademistično (govoričenje), ali v bliščeče zunanosti, sukajoč v svojo korist nekatera delovna orodja (na pr. glasila proveditoratov), ki so postala večinoma autoreklama teh mož; ali pa zametajo skromno, koristno delo, ki bi moralo biti glavno jedro njih delavnosti ter razlagajo svoje razočaranje v lažjem in abstraktnejšem ozračju in med ljudmi, ki so bolj pripravljeni ploskati. Ali pa razgrajajo nad podrejenimi (ko bi se morali v resnici ponižati pred njimi), saj so jim bili še do včeraj pravi predstojniki. **Vsekakor so se izogibali, so zavijali ali zlostavljali hvaljene zakone (reformo), odredbe, itd., da bodo le pokazali, kako je mogoče biti predstojnik nekega urada ne da bi poznal njegovo uredbo.**

Odtod torej prizivi najrazličnejših vrst. (sodne tožbe, prip. ur.), ironične kritike, užaljeno umikanje, domišljave ponudbe, sramotno vzcvetenje klečeplaznega in zažonetnega ponašanja.

Javnost obžaluje in se pritožuje; v uradih, kjer se vidi krasen pojav, da je predstojnik prisiljen iskati nasvete in podatke pri podrejenih, se posmehuje in se trpi. — In barka gre... in še kako gre! — Saj so sami dejali, pokrajinski proveditorji!...

Zdi se, da je zdaj šale dovolj. Naj se konča zapravljati čas na ta način v kočljivih in važnih poslih, ki bi morali resno skrbeti vsako vlado.

Govori se o povečanju osebja pri proveditoratih, o ustanovitvi podproveditoratov itd. Vse to so prazni načrti, ki ne bodo rešili težkega vprašanja. Ne motajmo, za božjo voljo, in ne prevračajmo še nadalje. Krpanja je že več ko dovolj, treba je nove obleke, povrnimo se k **deželnim** šolskim skrbništvom!

Poprej, to vsi vemo, je bil birokratični stroj majhen, a spreten in je dobro deloval. Kr. proveditor je bil vedno primeren in izbran z vsem jamstvom za nadziranje šol, za obdržanje konferenc, za prisostvanje pri šolskih prireditvah, imel je priložnost spo-

znati toliko oseb, in potreb svojega okrožja. In če ni mogel proveditor sam, je bil poleg njega kak starejši nadzornik, ki je poznal deželo ped za pedjo.

Zdaj je vse poslabšano. Sedanj; kr. proveditor je pogosto zmožen, a neprimeren za svoje posle. Stoji v svojem uradu kakor v Olimpu in stroj pokrajinski birokracije, navadno velik in počasen, ne gre dalje ter bo popolnoma zarjavel. Povrh je v pokrajinskih uradih mnogo odstavljenih (spodestati), ki si žele povrnitve stare uredbe...

Pokrajinski proveditorati poslujejo torej slabo in naučno ministrstvo naj tega ne skriva, ker je kriva v uradih dejansko težka kriza osnovne šole.

(Vse to seveda ne velja za nas. Pri nas gredo stvari idealno in ni govora o krizi osnovne šole. Posebno prvi in drugi razred sta didaktično in metodiško na višku. To priznavamo brez ovinkov in tudi pohvalimo. Če bi namreč grajali, bi šele dokazali, da je tako — prav in da ne more biti drugače. Uredništvo.)

Didakt. razstava v Firenci. Na letošnji državni razstavi, pod častnim predsedstvom Njegove Ekscellence Mussolinija, se razstavi v IV. oddelku učne in pomožne knjige ter mladinske knjige in časopisi. Nove pokrajine ne bodo v zadregi za razstavitev učnih knjig, saj so se menjavale o vsaki lunini spremembi. Posebno slovensko šolstvo more zaznamovati znatno proizvodnjo in bomo lahko razstavili nedosežna berila slavnega De Michellija in najnovejše metodične znamenitosti g. Pasqualisa. Že ta dva bosta zadoščala, da ne bo treba razkazovati onih knjig, ki so jih sestavili naši izkušeni tovariši, ki se pa niso odobrile. Kar bo razstavljenega, bo že samo dovolj pričalo, da živimo v resnično kulturnih časih. Ne bi bilo prav, če bi motilo harmonijo kako delo, ki mu ni mogoče očitati učnih in metodičnih napak. Kakšna razstava bi to vendar bila?!

Dezertar. Neki učitelj je bil vpisan v prostovoljno milico za javno varnost. Do prisege je zvesto služil, ob prisegi se je pa premislil, ni hotel blizu. Bo že sam vedel, zakaj ne. Stvar seveda ni ostala le pri prvem poglavju, prišlo je tudi drugo — ubežnika so prijeli in spravili pod ključ za osem dni, ki jih je prebil ob kruhu in vodi.

Ni nam znano, ali je s tem zadeva končana. Škoda bi bilo, če je ne bi zabeležili, ker je tudi del našega stanovskega vprašanja. Za prizadetega ima dober nauk: edino pravo plačilo za kameleone sta kruh in voda. Tako gre šiba za tistimi, ki prekupčujejo s «prepričanjem». Pridejo na vrsto tudi še taki, ki so sicer izredno spretni v kupčevanju in ki imajo neprestano po dvoje želez v ognju.

Ukinuče učiteljišta. Zadnje ministarsko veče je odločilo ukinuče učiteljišta u Bolzanu, pošto je taj nemački zavod — kako glasi razlog — sada **suvišan**, a ovo za to, što se sve «aloglotske» (inojezične)

osnovne škole moraju **postepeno** pretvoriti u italijanske. Mesto ukinutog tog učiteljskega otvoriće vlada u Bolzanu italijanski gimnazijalac. — Signum temporis! — Sada znamo — prorokovati svoju budućnost. Ali živi smo i živeti moramo!

Pišući ovo pada nam na pamet «hrvatsko» učiteljske u Arbanasima kod Zadra za Istru... Molimo gospodina ministra da dobrotom izvoli i ovo arbanaske čudovište ukinuti. Ne ćemo plakati za njim!

Penzionisan. Naš starina, drug Antun Dukić, mnogogodišnji ravnatelj u Mošćenicama, bio je nedavno penzionisan. Vrlo bi nas zanimalo znati kako i kojim berivima bi on umirovljen, ovo bismo najlakše razabrali iz njegova dekreta. —

Didaktični ravnatelji za Istru. Za osnovne škole Istre imenovani su ovi didaktički ravnatelji: Bronzin Petar (Rovinj), Gorbato Olivio (Labin), Marčelja Antun (Podgrad), Marini Franc (Buje), Martinelli Angelo (Umag), Otachian Mauro (Pazin), Rigo Bruno (Buzet), Saffich Carlo (Izola), Tomassich Josip (Volsko). Za Pulu ne znamo, ali znamo to, da nijedan od ovih «seoskih nadzornika», koji će nadzorovati još ovo malo hrvat.-slov. škola u Istri, ne poznade hrvat. jezika. — Progresso ili regresso?!

Između hrvat.-slov. učitelja Istre bili su imenovani ili počašćeni ovom novom učiteljskom karijerom: Marčelja Antun, Semič Valentin (Ajdovščina), i «kako doznajemo» Gržinić (Gersinich) Ivan iz Sv. Petra u Šumi.

Dostavek. V zadnji številki je bilo omenjeno, da ima učiteljstvo, ki mu je dovolilo šolsko skrbstvo «aspettativo», pravico do polovične plače. Dostavljamo, da se draginjska doklada izplačuje **vs**a in ne samo polovično.

Himen. Poročila sta se, pred odhodom v Jugoslavijo, t. Josip Mislej in t. ca Josipina Birsa. Bilo srečno!

Za Korsičev spomenik. Trobec Otilija (L) 20; Birsa Edvard 20; Saunić Kazimir 20; Slokar-Močnik Mimi 15, Povšič Rado 20, Soban Marica 20, Križman Jelica 25, Vilhar Zora 25, Klančič Peter 50, Lutman Jožef 50, Pečan Draga 30, Ferlat Vera 40, Ferlat Lada 20, Skupaj L 355. Prejšnji doneski L 505. Skupaj L 860. Izdatki: 31.90. Sedanje stanje L 828.10.

Odprite srce, odprite roke, da vstane na gomili znak naše hvaležnosti, priča potomcem. Bratuž Marij, Gorica, Via Ponte Isonzo 17.

Književnost in umetnost

Mladi Istranin. Tri godine već izlazi u izdanju «Ist. Riječi» omladinski list «Mladi Istranin», što je nasledio «Našu nadu» tu pokojnu sestricu «Novog roda», koje obe listove izdavala je naša učiteljska Zveza, a i danas izdava «Novi rod» na radost slov. mladeži, a na utehu slov. dela našeg naroda ovih pokrajina.

«Mladi Istranin» vrlo je dobro uređivan i to prema duhu, principima i potrebama našeg srpsko-hrvatskog naroda; naše mladeži u Istri; pa pošto je njegovo izlaženje osecurano, sada ulazi u svoje četvrto godišće, a mi mu želimo, da dočeka živ i zdrav bolje i srećnije dane našeg naroda, kojeg jedino može dignuti duševno znanje, knjiga i valjano štivo. U tome smislu i pravcu radi i raditi će «Mladi Istranin»; on vrši junački svoju dužnost i misiju, a sada se pitamo: da li mi učitelji, i naš narod vršimo svoju narodnu dužnost? Ko vrši, čini pravo i dobro sebi, mladeži i rodu svomu; ko ne vrši, krivac je pogubi svojoj, mladeži i naroda. Ko od nas ne širi dobro štivo, kultur-

ni je ubojica svoga naroda i njegove dece. Naša je svrha sveopća: kulturno i gospodarski dignuti i unaprediti svoje ljudstvo, a toga ne ćemo nit možemo postići, ako naš i moralno ne dižemo njegovu mladež. A buduć je mladež naša naslednica, na koju prelazi sav narodni prosvetni i gospodarski imetak, sveta je zato dužnost sviju njegovih uzgajatelja, prvaka i voditelja, da tu mladež zainteresuju za čitanje knjiga i novina, pa da se njima popne umno i čudoredno na što viši stepen razvitka i napretka, bez čega će mladež i buduć naš narod nazadovati i propadati duševno, telesno i materijalno. Buduć ovo nije naša želja, i buduć smo mi učitelji naroda i njegove dece, zato ne ćemo svakako opustiti in zanemariti delovati i u tom smislu u školi i izvan nje. — «Pružimo našoj deci u ruke «Mladog Istranina»; što im dolazi u kuću svakih 15 dana; a uz njega i druge novine i knjige, pa da nam mladež raste zdrava i poletna! —

Povjest Istre. Izašla je upravo sada iz tiska «Povjest Istre» od prof. Dra Dane Grubera u izdanju društva «Braće hrv. Zmaja» u Zagrebu. U drugom delu ove vrlo važne knjige napisao je naš starina, g. prof. Vekosl. Spinčić, vrlo važni dodatke: «Narodni prepород u Istri». — Knjiga stoji u Zagrebu 50 dinara. Nabavlja ju uprava «Ist. Riječi» u Trstu za 20 lira. —

Važnost ove knjige preporuča se sama od sebe, te će ju naše narodno slav. učiteljstvo Istre i ostalih obostranih krajeva listom svi naručiti za se i za svoje prijatelje, te za narodna društva. —

2. Naš srpsko-hrvat. uvaženi pesnik, Vladimir Nazor, preudisio je svoju poznatu priču «Velj. Jože» za decu uz 22 krasne Santlove slike. Ovu divnu knjigu za mladež najtoplije preporučamo.

Cena joj je 10 dinara. Naručuje se kod «Narodne knjižnice», Zagreb, Vojnička ulica, 13.

Šolski zemljevid Istre. Neke su naše tršćanske pučke novine (Ist. Riječ i Novice) izdale u božićnom broju zemljevid Istre pogledom na naš slavonsko školstvo. Tu su označene sve naše srpsko-hrvatske i slovenske osnovne škole, koje smo imali do dolaska Italijana, te one koje su oni umah na početku (1919. god.) potalijančile, a koje kasnije. Da dodjemo dajbodi jednom do točnosti, bilo bi vrlo umesno, kad bi nam naši učitelji priopćili slučajne pogreške toga školskog zemljevida. To od njih — molimo i očekujemo. —

F. S. Finžgar: Prerokovanja. Slike iz svetovne vojne. Zbranih spisov V. zvezek. Nova založba v Ljubljani.

Jedro tega zvezka tvorijo «Boji», ki so poleg «Dekle Ančke» gotovo najboljša povest, ki jo je vzela Finžgar iz slov. vaškega življenja.

V V. zvezku je poleg glavne povesti tudi več črtic, ki so bile objavljene v «Domu in svetu», ki se pa prijetno razlikujejo od običajne vojne in povojne literature. S izredno epično možjo popisuje Finžgar pretresljive čase (1915—1919), ko je skoro kot kronist zapisoval dogodke in duševno razpoloženje med vojno. Dasi mu je začetno povest konfiscirala avstrijska cenzura, se mu je vendar posrečilo, da je ustvaril celotno sliko medvojnega življenja od mobilizacije do osvoboditve. — Broš. 40 Din., vezana 50 Din.

Članstvu Zveze: Predsednika in tajnika je dobiti ob četrtkih od 10.—12. ure v kavarni «Miramar» (blizu centralne postaje), če ni v bližini kakega društva zborovanja.